

2348 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van Wet tot goedkeuring van het op 29 Maart 1951 te Bonn tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland gesloten Verdrag inzake sociale verzekering.

De toelichtende memorie, die het Wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 9 November 1951.

JULIANA.

2348 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het op 29 Maart 1951 te Bonn tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland gesloten Verdrag inzake sociale verzekering, alvorens te kunnen worden bekrachtigd, ingevolge artikel 60, tweede lid, der Grondwet de goedkeuring van de Staten-Generaal behoeft;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

Enig artikel

Het op 29 Maart 1951 te Bonn tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland gesloten Verdrag inzake sociale verzekering, waarvan de tekst is bekend gemaakt in *Tractatenblad* 1951, no. 57, wordt goedgekeurd.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Sociale Zaken
en Volksgezondheid,

De Minister van Buitenlandse Zaken,

2348 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

Bij de onderhandelingen, welke reeds sedert geruime tijd met de Bondsrepubliek Duitsland gevoerd werden tot hervatting van het wederzijds betalingsverkeer op het gebied van de sociale verzekering, bleek het wenselijk tevens na te gaan of het mogelijk was om tot een wederkerigheidsverdrag in zake de sociale verzekering te geraken. Dit heeft er toe geleid, dat op 29 Maart 1951 tussen Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland het Verdrag inzake de sociale verzekering

is gesloten, dat in *Tractatenblad* 1951, no. 57, is bekendgemaakt. De totstandkoming van dit Verdrag past geheel in het kader van de samenwerking binnen het verband van de Raad van Europa, welke zich er voor heeft uitgesproken, dat de bij de Raad aangesloten landen bilaterale verdragen op het gebied van de sociale zekerheid met elkaar sluiten. Bovendien betekent dit Verdrag een verdergaande samenwerking met Duitsland op sociaal gebied, waarmede reeds een aanvang werd gemaakt bij het multilateraal akkoord in zake sociale zekerheid voor Rijnvarenden.

Voor Nederland is de totstandkoming van dit Verdrag met Duitsland nog van bijzondere betekenis in verband met het feit, dat vele grensarbeiders hiervan de voordelen zullen kunnen genieten, alsmede in verband met de hervatting van het betalingsverkeer, waardoor talrijke Nederlanders, die aangewezen waren op armenzorg, wederom in het genot kunnen worden gesteld van de hun toekomstige Duitse renten.

Opgemerkt zij nog, dat Frankrijk reeds op 10 Juli 1950 een wederkerigheidsverdrag in zake sociale zekerheid met Duitsland heeft gesloten.

Het Verdrag tussen Nederland en Duitsland draagt in het algemeen hetzelfde karakter als het op 7 Januari 1950 tussen Frankrijk en Nederland gesloten Algemeen Verdrag in zake de sociale zekerheid.

Aan het Verdrag tussen Nederland en Duitsland ligt in de eerste plaats ten grondslag het beginsel der gelijkstelling van elkanders onderdanen ten aanzien van elk der nationale wetgevingen. De toepassing van dit beginsel brengt mede, dat een Nederlander in Duitsland ten aanzien van de sociale verzekeringswetgeving op gelijke wijze wordt behandeld als een Duitser, terwijl omgekeerd een Duitser in Nederland ten opzichte van de Nederlandse wetgeving dezelfde aanspraken heeft als een Nederlander. Toepassing van dit beginsel levert voor zoveel de Nederlandse wetgeving betreft geen moeilijkheden op, aangezien onze wetgeving over het algemeen de voordelen der sociale verzekering niet afhankelijk stelt van de nationaliteit van de verzekerde.

In de tweede plaats gaat het Verdrag uit van de territoriale werking der nationale wetgeving. Het beperkt de werking van elk der nationale wetgevingen in beginsel tot het grondgebied van elke staat. Dit beginsel is neergelegd in het eerste lid van artikel 4, bepalande, dat arbeiders, die in een der beide landen werkzaam zijn, onderworpen zijn aan de wettelijke regelingen, welke van kracht zijn in de plaats, waar zij hun arbeid verrichten.

Vervolgens is het Verdrag gebaseerd op de gedachte, dat voor de beoordeling van de aanspraak op uitkering verzekeringsstijdvakken, in het ene en in het andere land vervuld, worden samengeteld. De aanspraken krachtens de sociale verzekering zijn meermalen afhankelijk van de duur der verzekering. Wanneer nu ten aanzien van een arbeider, die gedurende verschillende tijdvakken in verschillende landen verzekerd is geweest, de verzekeringsperioden, in beide landen doorgebracht, voor de beoordeling van de aanspraak op uitkering in beide landen worden samengeteld, zal dit de aanspraken op uitkering in vele gevallen gunstig beïnvloeden. Het beginsel van het samenstellen van verzekeringsstijdvakken is neergelegd in de artikelen 13 en 14 van het Verdrag.

Artikel 1

Dit artikel regelt de gelijkstelling van Nederlandse en Duitse onderdanen ten aanzien van de toepassing der in beide landen geldende sociale verzekeringswetgeving.

Deze gelijkstelling geldt niet alleen voor de verplichte verzekering, maar ook voor de vrijwillige verzekering. De voor het recht op vrijwillige verzekering in aanmerking te nemen verzekeringsstijdvakken worden samengeteld, ongeacht of deze tijdvakken betrekking hebben of betrekking hebben gehad op een verplichte dan wel op een vrijwillige verzekering. Krachtens dit artikel worden derhalve tijdvakken van verzekering samengesteld ter beoordeling van het recht op vrijwillige verzekering, terwijl de samenstelling van verzekeringsstijdvakken voor de beoordeling van de aanspraak op uitkering geregeld is o.a. in artikel 13 van het Verdrag.

De Duitse sociale verzekering kent behalve de vrijwillige verzekering voor enkele groepen niet-verzekeringsplichtigen ook een aan de verplichte verzekering aansluitende vrijwillige verzekering (Weiterversicherung).

Krachtens de Duitse wetgeving kan een arbeider, wiens dienstbetrekking, op grond waarvan hij verzekeringsplichtig was, is geëindigd, zijn ziekteverzekering vrijwillig voortzetten, indien hij in de laatste 12 maanden vóór het einde der dienstbetrekking ten minste 26 weken, of onmiddellijk vóór de beëindiging 6 weken, verzekerd was; vrijwillige voortzetting van een Duitse rentenverzekering is mogelijk, indien 26 weepremiën voor de verplichte verzekering zijn betaald.

Artikel 2

In dit artikel wordt aangegeven, op welke takken der sociale verzekering het Verdrag betrekking heeft, namelijk:

1. de ziekengeld- en ziekenfondsverzekering;
2. de verzekering in zake uitkering bij moederschap;
3. de ouderdomsverzekering;
4. de invaliditeitsverzekering;
5. de weduwen- en wezenverzekering;
6. de verzekering tegen ongevallen en beroepsziekten;
7. de kinderbijslagverzekering;
8. de werkloosheidsverzekering;
9. de regeling in zake de pensioenen der mijnwerkers.

Opgemerkt wordt, dat in Duitsland de ziekengeld- en de ziekenfondsverzekering in één regeling zijn vervat, namelijk de Krankenversicherung, terwijl daarentegen de invaliditeits- en ouderdomsverzekering is gesplitst in een verzekering voor arbeiders (Invalidenversicherung) en een verzekering voor employé's (Angestelltenversicherung).

De Duitse werkloosheidsverzekering is in werking getreden op 1 October 1927; een kinderbijslagverzekering kent men in Duitsland nog niet.

Artikel 3

Het beginsel van gelijkstelling van elkanders onderdanen wordt in artikel 3 nader uitgewerkt. In dit artikel wordt onder meer bepaald, dat personen, die op het grondgebied van een der beide landen woonachtig zijn, aanspraak hebben op de uitkeringen ingevolge de sociale verzekeringswetten van elk der beide landen, met inbegrip van de bijslagen uit openbare middelen. Deze uitkeringen en bijslagen worden eveneens verleend, indien die personen verblijven op het grondgebied van een derde Staat, voor zover de onderdanen van de Staat, welke de uitkering dient te verlenen, hierop eveneens aanspraak kunnen maken.

Ook in Duitsland heeft men gedurende en na de tweede wereldoorlog de sociale verzekeringsrenten zoveel mogelijk aangepast aan het gewijzigde loon- en prijspeil.

Dit geschiedde door het verhogen der grondbedragen, het verstrekken van toeslagen en het vaststellen van minimumbedragen.

Wezenrente en kindertoeslag aan rentetrekken worden verstrekt vanaf het eerste kind en tot het voleindigde 18de levensjaar. De minimuminvaliditeits- en ouderdomsrente bedraagt thans DM. 50 per maand.

Artikel 4

In het algemene deel dezer Memorie is reeds opgemerkt, dat het Verdrag in beginsel uitgaat van de territoriale werking der nationale wetgeving. Dit beginsel is uitgewerkt in het eerste lid van artikel 4, waarin wordt bepaald, dat verzekerden, die op het grondgebied van een van beide verdragsluitende Staten werkzaam zijn, onderworpen zijn aan de wettelijke regelingen, welke van kracht zijn in de plaats, waar zij hun arbeid verrichten. Consequente en strikte toepassing van het territorialiteitsbeginsel zou in bepaalde gevallen tot een weinig praktische en mitsdien minder wenselijke regeling kunnen leiden. Wanneer bij voorbeeld een Nederlandse arbeider gedurende enkele maanden voor een Nederlandse werkgever arbeid verricht in Duitsland, ligt het voor de hand, dat het wenselijk is, dat op deze arbeider de Nederlandse wetgeving van toepassing blijft. Het omgekeerde dient te geschieden ten aanzien van een Duitse arbeider, die voor een Duitse werkgever voor korte tijd hier te lande komt werken. Voor deze gevallen is in het tweede lid, onder 1, van artikel 4 bepaald, dat de voorschriften van het land, waar de onderneming haar zetel heeft, van toepassing blijven. Deze uitzonderingsbepaling op de algemene regel, dat van toepassing is de wet van het land, waar de arbeid wordt verricht, geldt echter alleen dan, wanneer de arbeid in het buitenland vermoedelijk niet langer zal duren dan zes maanden. Duurt ten gevolge van onvoorziene omstandigheden de tewerkstelling in het andere land langer dan zes maanden, dan is na afloop van die termijn op de betrokken arbeider van toepassing de wet van het land, waar hij werkt. De mogelijkheid is evenwel opgehouden om in een zodanig geval met toestemming van de Regering van het land, waar de arbeid wordt verricht, op de betrokken werknemer bij wijze van uitzondering van toepassing te doen blijven de wetgeving van het land, welke tot dusverre op hem van toepassing was.

Artikel 4 bevat nog meer uitzonderingen op het territorialiteitsbeginsel. Zo blijft op het varende of rijdend personeel van transportondernemingen steeds van toepassing de wetgeving van het land, waar de zetel van de onderneming is gevestigd. Ten aanzien van de bemanning van een zeevaartuig is voorts bepaald, dat van toepassing

zijn de voorschriften van die der beide Staten, onder welks vlag het vaartuig vaart, terwijl beampten van de douane, posten, etc., die door de ene Staat naar de andere Staat worden uitgezonden, vallen onder de wetgeving van eerstgenoemde Staat.

Tenslotte bepaalt dit artikel, dat op het in Duitsland of Nederland werkzame personeel in Nederlandse of Duitse diplomatieke of consulaire dienst, alsmede op het personeel in persoonlijke dienst van aan die diplomatieke en consulaire posten verbonden ambtenaren, dat niet definitief in het andere land gevestigd is, van toepassing is de wetgeving van het land, waartoe dat personeel behoort. Het personeel in persoonlijke dienst kan evenwel binnen zes weken na aanvang van de werkzaamheden verzoeken te worden opgenomen in de verzekering van de Staat, waar het werkzaam is.

Door de Regeringen van beide landen kan in onderling overleg een nadere regeling worden getroffen omtrent verdere uitzonderingen op het territorialiteitsbeginsel.

Artikel 5

Verzekerden, die verhuisd zijn van Duitsland naar Nederland of omgekeerd, ontvangen uitkeringen in geld of verstrekkingen in natura van de organen der ziekteverzekering van het nieuwe land. Deze verzekerden kunnen evenwel tegenover die organen slechts dan rechten doen gelden, indien zij in het nieuwe land verzekeringsplichtige arbeid hebben verricht of in de vrijwillige verzekering zijn opgenomen en overigens voldoen aan de voorwaarden voor aanspraak op uitkering ingevolge de wetgeving van het nieuwe land.

Voor de beoordeling van het recht op uitkering, b.v. in geval van zwangerschap of werkloosheid, wordt rekening gehouden met de in beide Staten achtereenvolgens vervulde verzekeringstijdvakken.

Ingevolge de Duitse ziekteverzekering behoudt degene, die in het tijdvak van 12 maanden, voorafgaande aan het einde zijner verzekering, gedurende ten minste 26 weken, of gedurende de laatste 6 weken, verzekerd was, na het einde zijner verzekering, indien hij werkloos wordt, recht op verstrekkingen, indien hij binnen 3 weken ziek, c.q. arbeidsongeschikt wordt.

Recht op uitkering bij zwangerschap en bevalling bestaat, indien de verzekerde gedurende de laatste twee jaren vóór de bevalling ten minste 10 maanden verzekerd is geweest, terwijl van deze 10 maanden ten minste 6 maanden moeten vallen in het laatste jaar. De voorwaarden gelden ook, indien door de echtgenote, dochter, stief- of pleegdochter van de verzekerde aanspraak op uitkering wordt gemaakt.

Artikel 6

Indien een belanghebbende tegenover de organen der ziekteverzekering van elk der beide landen aanspraak zou kunnen maken op verstrekkingen in natura en op uitkeringen in geld, welke onafhankelijk van zijn loon worden vastgesteld, zoals vergoeding voor verloskundige hulp, kraamgeld en overlijdensuitkering, dient de verstrekking of de uitkering te worden verleend door het orgaan, binnen welks gebied de belanghebbende op het tijdstip, waarop het feit of de omstandigheid, welke tot het verlenen van verstrekkingen of uitkeringen aanleiding geeft, zich voordoet, zijn gewoon verblijf heeft.

Een geval als het onderhavige zou zich kunnen voordoen, indien een grensarbeider afwisselend als los arbeider in beide landen werkt of indien iemand twee betrekkingen heeft en hij b.v. des voormiddags in het ene land en des namiddags in het andere land werkt.

Artikel 7

Wanneer een aanspraak tegenover een orgaan van de Ziekteverzekering van het ene land is ontstaan en de verzekerde verhuist naar het andere land, dan behoudt hij zijn aanspraak tegenover het orgaan van het eerste land slechts, indien hij van dat orgaan toestemming tot de verhuizing heeft verkregen. Indien de toestemming niet is verkregen, kan derhalve worden afgeweken van het beginsel, neergelegd in artikel 3, eerste lid.

Artikel 8

Volgens dit artikel verstrekt op verzoek van het verzekeringsorgaan, dat tot uitkering is verplicht, het voor de verblijfplaats van de verzekerde bevoegde verzekeringsorgaan van de andere Staat de uitkeringen in geld.

De verstrekkingen in natura — geneeskundige behandeling en verpleging, etc. — worden evenwel steeds verstrekt door het verzekeringsorgaan, dat bevoegd is voor de verblijfplaats van de verzekerde, overeenkomstig de voor dat orgaan geldende voorschriften.

De verzekerde, die in Duitsland woont en in Nederland werkt, kan zich derhalve steeds wenden tot een Krankenkasse, bevoegd voor de plaats zijner inwoning.

Op deze wijze wordt een vlotte afdoening van zaken bevorderd, waarmede de belanghebbenden zeker gediend zullen zijn. Omtrent de vergoeding voor de kosten, welke deze procedure met zich medebrengt, zullen de Regeringen van beide landen onderling een regeling treffen.

Artikel 9

Dit artikel bevat een regeling in zake de verstrekking van geneeskundige behandeling aan de gezinsleden van een arbeider, voor het geval dezen zich bevinden in het ene land en de arbeider werkzaam is in het andere. In dat geval wordt de geneeskundige behandeling verstrekt overeenkomstig de regeling van het land, waar de gezinsleden zich bevinden, en wel ten laste van de organen, waarbij de verzekerde is aangesloten.

Artikel 10

Hetgeen de artikelen 8 en 9 van het Verdrag bepalen ten aanzien van de uitkeringen en de verstrekkingen van de ziekteverzekering en ten aanzien van de wederzijdse kostenvergoeding geldt ook voor de grensarbeiders, onder voorbehoud van nadere regeling bij een technisch accoord.

Artikelen 11 en 12

Deze artikelen hebben betrekking op de ongevallenverzekering. Onder andere wordt geregeld wat dient te geschieden, indien een verzekerde op grond van meer dan één hem overkomen ongeval aanspraak heeft tegenover verzekeringsorganen van de beide landen. Artikel 12, tweede lid, beoogt vast te stellen, dat een verzekerde in ieder geval schadeloosstelling ontvangt, ook indien twijfel bestaat over de vraag wanneer de beroepsziekte is ontstaan.

Artikel 13

Zoals reeds in het algemeen deel dezer Memorie werd opgemerkt, is het Verdrag onder meer gebaseerd op de gedachte, dat voor de beoordeling van de aanspraak op uitkering verzekeringsstijdvakken, in het ene en het andere land vervuld, worden samengeteld. Het beginsel van het samentellen van verzekeringsstijdvakken en van tijdvakken, welke krachtens de wetgeving van elk der beide landen met verzekeringsstijdvakken worden gelijkgesteld, is neergelegd in artikel 13.

Dat de onderhavige regeling belangrijke voordelen kan geven, moge blijken uit het navolgende voorbeeld:

Indien ten behoeve van een verzekerde voor de Nederlandse en de Duitse invaliditeits- en ouderdomsverzekering onderscheidenlijk 100 en 200 weekpremiën zijn betaald, kan betrokkene, indien hij invalide wordt, zonder de toepassing van deze regeling geen recht op invaliditeitsrente doen gelden, vermits hij noch voor de Nederlandse verzekering, noch voor de Duitse verzekering de invaliditeitswachttijd heeft vervuld. Deze wachttijd bedraagt namelijk krachtens de Duitse verzekering 260 weken en krachtens de Nederlandse verzekering 150 weken.

Bij samenstelling van de verzekeringsstijdvakken voldoet hij in beide landen aan de voorwaarden in zake de wachttijd en kan hij derhalve van beide landen een invaliditeitsrente ontvangen.

Voor het behoud van de aanspraken moeten voor de Duitse rentenverzekeringen voor elk kalenderjaar ten minste 26 weekpremiën betaald worden; ook blijft deze aanspraak behouden, indien over de gehele verzekeringsduur ten minste over de helft van het aantal weken premiën worden betaald.

De in artikel 13 vervatte regeling heeft mede tot gevolg, dat de aanspraken ingevolge de Duitse rentenverzekering niet verloren gaan voor een arbeider, die, na enige tijd in Duitsland gewerkt te hebben, daarna voor geruime tijd arbeid in Nederland gaat verrichten.

Artikel 14

Artikel 14 geeft aan, op welke wijze in de gevallen, waarin verzekeringsstijdvakken worden samengesteld, de verzekeringsorganen van elk der beide landen de door hen toe te kennen uitkeringen dienen vast te stellen.

Ten gevolge van de in het 2de lid aangegeven berekening ontvangt de verzekerde, die recht heeft op een rente van de verzekeringsorganen van elk der beide Staten, van de toeslagen uit openbare middelen van elk dier landen een evenredig gedeelte.

De renten van de Duitse rentenverzekeringen bestaan in het algemeen uit een vast grondbedrag, een verhoging, welke afhankelijk is van het aantal en de waarde der betaalde premiën, en een kinderbijslag.

Voorts zijn voor een aantal renten minimumbedragen vastgesteld.

Artikel 15

De mogelijkheid bestaat, dat volgens de voorschriften van het ene land ook zonder samentelling van verzekeringsstijdvakken aanspraak op uitkering bestaat, terwijl in het andere land met samentelling van tijdvakken een zodanige aanspraak niet bestaat. In dergelijke gevallen stelt het verzekeringsorgaan van eerstgenoemd land het bedrag van de uitkering vast volgens de voor dat orgaan geldende voorschriften zonder toepassing van het bepaalde in artikel 14.

Artikel 18

De coördinatie tussen de wetgevingen der beide landen brengt mede, dat de voorwaarden, welke de artikelen 33 en 4 der Invaliditeitswet (leeftijdsgrens van 35 jaar en loongrens van 3000 gulden) stellen aan de opneming in de verzekering, buiten toepassing blijven ten aanzien van personen, die vóór hun tewerkstelling in Nederland in Duitsland verzekerd zijn geweest. Een zelfde bepaling, als artikel 18 bevat, komt voor in artikel 10 van het Verdrag met België en in artikel 18 van het Verdrag met Frankrijk.

Artikel 20

Met Nederlandse of Duitse onderdanen in de zin van dit Verdrag worden krachtens dit artikel gelijkgesteld personen, die ingevolge de wetgeving van een der beide landen als Nederlander of als Duitser worden beschouwd, terwijl het Verdrag bovendien van toepassing wordt verklaard op de in een van beide landen vertoevende vluchtelingen of verplaatste personen in de zin van het Statuut van de Internationale Vluchtelingenorganisatie.

Aangezien de Bondsrepubliek Duitsland niet omvat het gehele grondgebied van het voormalige Duitse Rijk, is in het derde lid vastgesteld in welke gevallen de verplichtingen tot het verstrekken van uitkeringen door de verzekeringsorganen van de Bondsrepubliek worden overgenomen.

Artikel 22

Dit artikel verklaart de voorschriften van een der beide landen betreffende de korting of schorsing van uitkeringen in het geval, dat verschillende uitkeringen samenvallen, van overeenkomstige toepassing ten aanzien van een belanghebbende, die aanspraak op uitkering heeft ingevolge de verzekering van de andere Staat.

Artikel 29

Eveneens op 29 Maart 1951 zijn te Bonn de volgende aanvullende overeenkomsten gesloten:

de Eerste Aanvullende Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland bij het Verdrag inzake sociale verzekering, betreffende de betaling van renten over de tijd vóór het in werking treden van het Verdrag. Deze overeenkomst is op 1 April 1951 in werking getreden;

de Tweede Aanvullende Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland bij het Verdrag in zake sociale verzekering, betreffende de verzekering van mijnwerkers en de met dezen gelijkgestelden;

de Derde Aanvullende Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Bondsrepubliek Duitsland bij het Verdrag inzake sociale verzekering, betreffende aanspraken ingevolge de sociale verzekering van de Nederlandse werknemers, die op grond van ambtelijke arbeidsbemiddeling in de periode van 1940 tot en met 1945 in Duitsland werkzaam zijn geweest.

De Tweede en de Derde Aanvullende Overeenkomst treden in werking op hetzelfde tijdstip als het Verdrag.

Aan het Verdrag is een Slotprotocol toegevoegd, hetwelk onder dezelfde voorwaarden en voor dezelfde duur van kracht is als het Verdrag zelf.

De Aanvullende Overeenkomsten en het Slotprotocol dragen het karakter van overeenkomsten, als bedoeld in artikel 60, vierde lid, der Grondwet, waarvan mededeling dient te worden gedaan aan de Staten-Generaal. De tekst van de aanvullende overeenkomsten is bekendgemaakt in de *Tractatenbladen* 1951, nos. 58, 61 en 62.

Het Slotprotocol bevat de gemeenschappelijke verklaring, dat omtrent tien punten overeenstemming bestaat tussen de beide verdragssluitende landen.

In punt 1 wordt aangegeven, op welke gebieden het Verdrag betrekking heeft. Punt 2 verklaart, dat een aanvullende overeenkomst zal worden gesloten betreffende werknemers, op wie één der takken van sociale verzekering, waarop het Verdrag betrekking heeft, niet van toepassing is, aangezien zij vallen onder een overeenkomstige regeling op grond van andere wettelijke bepalingen.

Mede omdat de Werkloosheidswet nog niet in werking is getreden, zal op grond van punt 3 de toepassing van het Verdrag op deze tak van sociale verzekering voorbehouden blijven aan een aanvullende overeenkomst.

Punt 4 bevat nog een uitzondering op het territorialiteitsbeginsel voor het geval, waarin de bijzondere aard van werkzaamheden, welke regelmatig, doch telkens voor niet langer dan zes maanden, in het andere land worden verricht, deze uitzondering gewenst maakt.

Indien de thuishaven van een zeevaartuig, dat onder de Duitse Bondsvlag vaart, op het grondgebied van Nederland ligt en de bemanning ten minste voor de helft uit Nederlandse ingezetenen bestaat, verdient het in aansluiting bij de Zeeongevallenwet 1919 uit praktisch oogpunt aanbeveling, dat in afwijking van hetgeen dienaangaande in het Verdrag is bepaald de gehele bemanning aan de Nederlandse voorschriften in zake sociale verzekering is onderworpen.

Punt 5 voorziet hierin.

Om moeilijkheden ten aanzien van de bepaling der nationaliteit te voorkomen, is in punt 6 nader uiteengezet, welke personen als Duitser in de zin van de Duitse wetgeving worden beschouwd.

Punt 7 bevat een regeling met betrekking tot de bedrijfsongevallen, welke in de onder Nederlands bestuur gestelde gebieden hebben plaats gevonden.

In punt 8 is opgenomen de mogelijkheid, dat Duitse onderdanen voor de toepassing van de Noodwet Ouderdomsvoorziening worden gelijkgesteld met Nederlandse onderdanen.

Werklozen, die in enige betrekking staan tot een verplichte verzekering, worden in punt 9 met verzekerden in de zin van het Verdrag gelijkgesteld.

De „Gemengde Commissie” voor het Nederlands-Duitse betalingsverkeer heeft ingevolge punt 10 de taak gekregen een regeling te treffen voor de betaling van achterstallige renten der sociale verzekering, welke renten niet konden worden uitbetaald.

De regeling, welke inmiddels is getroffen, voorziet er in, dat alle over het tijdvak van 1 September 1949 tot 31 Maart 1951 achterstallige renten uiterlijk op 30 September 1952 zullen zijn betaald.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,

A. A. VAN RHIJN.

De Minister van Buitenlandse Zaken a.i.,

W. DREES.